
Historie katedry

Historie oboru systematické teologie na UK HTF

Obor systematické teologie je z historického hlediska nejstarším oborem, vyučovaným na fakultě. Z hlediska konkrétně logického řazení oborů na fakultě je označen číslem 1., což označuje jeho normativní povahu. Na předchůdkyni naší fakulty, jež nesla název Husova čs. evangelická fakulta bohoslovecká (založena v r. 1919) byl obor, specifikovaný pro teologii Církve československé, po prvé obsazen v r. 1924.

Jeho učitelem se stal mezinárodně známý a uznávaný ThDr. Karel Statečný (1870-1927), někdejší profesor českobudějovického semináře a přísedící diecévního soudu. Statečný složil v r. 1900 teologický doktorát na Univerzitě Karlově v Praze. V r. 1905 konal studie v Římě a ve Freiburgu i. B. Vzhledem ke svým odborným schopnostem i morální autoritě (pochvalně o něm psal kritik náboženství, básník J. S. Machar, jako o muži opravdu statečným) byl navržen v r. 1907 ke jmenování na Karlovu univerzitu. K tomu nedošlo, nepochybně kvůli jeho názorům, blízkým modernistickému hnutí. Právě v r. 1907 na modernismus papež ostře zaútočil encyklikou Pascendi dominici gregis. Statečný přestoupil do CČS a v r. 1924 byl ustanoven docentem a později jmenován profesorem; zemřel v létě 1927. Prof. Statečný jako katolický teolog publikoval především v Časopisu katolického duchovenstva filozofické studie. V r. 1906 zveřejnil významnou studii o vzdělání bohoslovců, na níž jsme se orientovali při transformaci fakulty v letech 1990–92. Konstituoval teologii Církve československé, což je ve zkratce patrné na jeho sněmovní přednášce v r. 1924, jako teologii personalistickou a biblickou. Od katolické teologie ji metodicky odlišil principem criticismu a vývoje.

Jeho vakantní katedra byla obsazena až v r. 1935 po reorganizaci Husovy čs. evangelické fakulty bohoslovecké rozdělením na sekci evangelickou a československou. ThDr. h.c. Alois Spisar (1874-1955) vystudoval olomoucký diecévní seminář. Delší dobu působil jako profesor německé realky v Kroměříži. Po svém ustanovení profesorem dovedl teologii CČS na standardní akademickou úroveň. Její vymezení vůči teologii katolické a evangelické dovršil dogmaticky. Spisarem koncipované Učení náboženství křesťanského v duchu CČS představovalo v letech 1931 až 1971 oficiální naukovou normu CČS. Spisarovými hlavními spisy jsou Ideový vývoj CČS (1936), Úvod do věrouky CČS (1939), dvoudílná Věrouka v duchu CČS (1941 a 1945) a Etika v duchu CČS (1948).

Husova čs. evangelická fakulta bohoslovecká byla v roce 1950 rozdělena na Komenského evangelickou a Husovu československou fakultu. Ve stejném roce odešel Spisar do důchodu a na jeho místo se habilitoval a byl jmenován ThDr. Zdeněk Trtík (1914–1983). Jako student byl Trtík na Husově fakultě pod vlivem Spisarovým a bibliisty Františka Kováře. Na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy poslouchal filozofii u Prof. J. B. Kozáka a literaturu u Prof. J. B. Čapka. Svoje studia dovršil po válce r. 1945 v Cambridge. Jeho habilitační spis Vztah já-Ty a křesťanství (1948) znamenal „kopernikánský obrát“ v teologii CČS od metafyzického obrazu světa ke konkrétní existenci a k Bibli. Představuje také první vstup personalistického filozofického myšlení na půdu české filozofie. Teologie jeho předchůdců byla orientována misijně, Trtíkova představovala obranu proti tehdejšímu oficiálnímu ateismu a jeho bořivému působení. V tomto duchu koncipoval v letech 1953-1958 Zdeněk Trtík Základy víry, jež byly v r. 1971 na VI. sněmu prohlášeny oficiální naukovou normou CČSH a jsou jí až dnes. Za Trtíkova působení vstoupila teologie CČSH trvale na mezinárodní forum zejména jeho přednáškami a studii v Německu, Švýcarech, Rakousku a v USA.

Po jeho penzionování v r. 1979 byl na katedru habilitován a ustanoven ThDr. Zdeněk Kučera (*1930), který již v letech 1968–1970 působil na fakultě v oboru křesťanské filozofie. Po studiích teologie na Husově fakultě (jeho učiteli byli F. Kovář, Z. Trtík, O. Ruttle, F. M. Hník) a na Komenského fakultě (poslouchal přednášky J. L. Hromádky, J. B. Součka, M. Biče) a filozofie na Karlově univerzitě (u J. B. Kozáka) bylo mu až v r. 1969 povoleno nastoupit postgraduální stáž v Basileji. S Karlem Barthem se seznámil v r. 1968 a během studií pak přišel do styku Oscarem Cullmannem, Fritzem Burim, E. Thurneysenem, H. Küngem, H. Ottem a dalšími teology. Pro svoji politickou činnost mezi exulanty, především ve spojení s Přemyslem Pitterem, správcem exulantského sboru v Curychu, byl v r. 1970 odvolán z akademického působení. K habilitaci byl připuštěn až v r. 1979. Jeho habilitační spis Otázka Trojice představuje v české teologické literatuře první monografii k tomuto ústřednímu teologickému tématu. Ontologická orientace jeho teologie ho přivedla k dílu Paula Tillicha, jehož se stal svými přednáškami v Německu a ve Švýcarech mezinárodně uznávaným interpretem. Řadu přednášek o Husovi, Komenském, Masarykovi, Farském pronesl asi na 20 univerzitách, vedle uvedených států ještě v Rakousku, Švédsku, Itálii, Maďarsku, Rusku, Polsku a na Slovensku. Po dvě funkční období zastával postavení místopředsedy Německé společnosti Paula Tillicha. V letech 2000-2005 Kučera vedl vědecký záměr o teologii modernismu. Husitskou teologii CČSH chápe jako vyvrcholení radikálního modernismu. Jako děkan Husovy

čs. bohoslovecké fakulty (1990) přivedl fakultu k inkorporaci do Karlovy univerzity. Jako děkan Husitské teologické fakulty (1990-1992 a opět 1994 –2000) konstituoval obor husitská teologie a má zásluhu o opatření stálého sídla fakulty v Praze 4. Napsal spisy Trojiční teologie, Pravda a iluze moderní teologie, Hoře a milost, Náboženská témata včera a dnes. Publikoval v Německu především o filozofické teologii P. Tillicha a o jím konstituované trojiční teologii prostého života. Řadu studií a výuková media publikoval o etice. Dnes učí také etiku a filozofii na Pedagogické fakultě Univerzity Hradec Králové. Byl „otcem habilitace“ dnes významných osobností jako je Prof. O. Funda, Doc. B. Nosek, Prof. J. Liguš, Prof. B. Hruška, Doc. V. Herold a další. Kučera dovedl řadu studentů k doktorskému titulu z nichž na univerzitní půdě působí především proděkan Husitské teologické fakulty UK a vedoucí katedry systematické teologie, etiky a teologické filozofie ThDr. Jiří Vogel ThD. a vedoucí Katedry náboženské výchovy a charitativní péče Pedagogické fakulty Univerzity Hradec Králové ThDr. Daniel Toth ThD., dále pak na PdF UHK ThDr. Martin Chadima ThD., Mgr. Zuzana Truhlářová, na UK HTF na katedře církevních dějin ThDr. Jaroslav Hrdlička, v nadační sféře ThDr. Tomáš Kvěťák ThD., ve vědecké sféře na Slovensku ThDr. Roman Králík ThD. aj.

Současným vedoucím katedry je v habilitačním řízení nacházející se ThDr. Jiří Vogel ThD. (*1971), studijní proděkan UK HTF od r. 2003. Studoval na UK HTF a na Ludwig-Maximilian Universität v Mnichově. Od r. 1996 působil jako asistent, později odborný asistent na zdejší katedře. Jeho spisy Herman Schell - apologeta a dogmatik a Církev v sekularizované společnosti představují rozvíjení husitské teologické tradice v další teologické generaci. Vogel publikuje též německy i působil jako spolueditor sborníků a získal si uznání svými německými přednáškami.

Prof. ThDr. Zdeněk Kučera - 15. 11. 2006